

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

851/00.004.0040/2020

SIVLK 10.06.2020 § 4

Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Tausta:

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt 30.4.2020 lausuntoa hallituksen esitysluonnoksen oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Parkanon kaupunki ei ole varsinaisessa lausuntopyynnön jakelussa, mutta valtioneuvostolta 12.5.2020 saapuneen kirjeen mukaisesti myös muilla tahoilla on mahdollisuus halutessaan antaa lausuntonsa asiassa. Ministeriö pyytää lausunnon antajilta kantaa esitettyjen uudistusten sisältöön, laajuuteen ja voimaantulon ajankohtaan.

Hallituksen esitys liittyy hallitusohjelman kirjauksiin oppivelvollisuuden korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä. Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen.

Perusopetuksen päättävälle esitetään säädettäväksi hakeutumisvelvollisuus. Perusopetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus ohjata ja valvoa hakeutumista. Lisäksi perusopetuslakiin ehdotetaan tehostettua opinto-ohjausta erityisesti niille, jotka tarvitsevat perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea.

Oppivelvollisuutta laajennettaessa laajenee myös velvollisuus antaa maksutonta opetusta (HE 309/1993 vp). Opetuksen ohella on myös välttämättömien opetusvälineiden, kuten oppikirjojen oltava ilmaisia. Lisäksi perustuslakivaliokunta on (PeVM 25/1994 vp) katsonut, että maksuttomuus kattaa myös tarpeelliset koulukuljetukset ja riittävän ravinnon.

Esityksessä ehdotetaan, että perusopetuksen jälkeen suoritettava ammatillinen tutkinto tai lukiokoulutus ja sen päätteeksi suoritettava ylioppilastutkinto olisivat jatkossa täysin maksuttomia sen kalenterivuoden loppuun asti, jona opiskelija täyttää 20 vuotta. Oikeus on tällöin laajempi kuin oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää. Ehdotettujen muutosten myötä maksuttomia olisivat osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit sekä työvälineet, -asut ja -aineet.

Esityksessä säädettäisiin myös koulumatkojen maksuttomuudesta. Koulumatkojen maksuttomuus toteutettaisiin nykyisen koulumatkatukijärjestelmän puitteissa muuttamalla koulumatkatukilakia.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös uusi laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta, johon yhdistettäisiin nykyiset perusopetuk-

sen ja toisen asteen tutkintotavoitteisen koulutuksen väliin sijoittuvat nivelvaiheen koulutukset: perusopetuksen lisäopetus, lukiokoulutukseen valmistava koulutus ja ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus.

Kunnille ja koulutuksen järjestäjille tulee "saattaen vaihtaan" -periaatteella ohjaus- ja valvontavastuu. Asuinkunnalle tulee viimekätinen vastuu ohjata ja osoittaa oppivelvolliselle koulutuspaikka tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa (TELMA) koulutuksessa.

Oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021. Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettava laki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2022

Parkanon kaupungin lausunnon keskeinen sisältö:

Parkanon kaupunki pitää esitettyjä rakenteellisia uudistuksia mittavina ja kustannuksiltaan merkittävänä suurina. Aikataulu on erittäin haasteellinen ja siksi Parkanon kaupunki ehdottaa ko. uudistusten tarkempaa valmistelua sekä vähintään tarkkaa vaiheistamista usealle vuodelle etenkin koronatilanteesta aiheutuvien talouspaineiden ja perusopetukseen kohdistuvan valtavan muutostilanteen ja ylimääräisen työmäärän vuoksi.

Oppivelvollisuuden korottamisen lisäksi peruskoulun mahdollisuuksien vahvistaminen tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta ja velvollisuus ohjata ja valvoa jatko-opintoihin hakeutumista ovat mittavia toiminnan muutoksia, jotka edellyttävät perusopetuksen kustannuksia kasvattavia henkilöstömuutoksia tehtävänkuvien ja henkilöstön määrän lisäämisenä.

Osa nuorista ei ole koulukuntoisia yläkoulussa, joten oppivelvollisuuden laajentaminen ei ole ratkaisu tukemaan esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivien nuorten kouluttautumista. Lisäpanostukset koulupudokkuuden ehkäisyyn pitäisi kohdentaa ennaltaehkäiseviin toimiin ja ajoittaa ennen toista astetta, mieluummin varhaiskasvatukseen ja lapsiperheiden tukeen sekä perusopetukseen. Lisäksi oppivelvollisuuden laajentaminen ei auta nuorta, jos putoaminen on sosiaalisin perustein syntynyt seuraus koulumenestyksessä. Tulisikin vielä pohtia onko pudokkaiden osalta pakollisen lisävuosiopetuksen sijaan jokin muu vaihtoehto, jos kyse on elämänhallintaan liittyvistä tekijöistä, eikä oppimisvaikeudesta.

Koulumatkat eivät maaseudulla ja harvaan asutuilla alueilla toimi juurikaan nykyisen joukkoliikenteen varassa. Näin ollen matkakorvaukset eivät yksiselitteisesti riitä mahdollistamaan koulutukseen osallistumista.

Koulukuljetuksiin suunnattu liikenne nykyisellään ei toimi reittien ja aikataulujen puitteissa ilman merkittäviä lisäresursointeja turvaamaan 2. asteen opiskelijan oikeutta koulutukseen. On selvää, että huoltajilta tulee painetta kunnille ja koulutuksen järjestäjille koulumatkojen järjestämiseen liittyen, vaikka esityksessä ko. tehtävää ei ole säädetty kuntien tai koulutuksen järjestäjien velvollisuudeksi.

Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi ja maksaisi majoitus- ja matkakorvauksen hakemuksesta opiskelijalle aiheutuneista kustannuksista. Tämä todennäköisesti johtaa hyvin vaihteleviin korvauskäytäntöihin

sekä opiskelijoiden eriarvoisuuteen.

Nivelvaiheen koulutuksen yhteys etsivään nuorisotyöhön, kuntouttavaan työtoimintaan ja työvoimapolitiisiin toimiin tulee huolella valmistella. Tuen ja palvelujen kokonaisuudet ovat nykyiselläänkin pirstaleiset ja monitahoiset, eikä sitä tule entisestään vaikeuttaa. Nivelvaiheen uudistaminen edellyttää lakimuutosten lisäksi myös muutoksia opetussuunnitelmiin ja rahoitukseen sekä sen arvioimista, millä tahoilla on edellytyksiä tällaista laaja-alaista moduulikoulutusta järjestää. Lisäksi opinto-ohjaajien ja opiskelijahuollon resurssien lisääminen on keskeistä, jotta opiskelijoille voidaan tarjota riittävää tukea. Uudistuksen tavoitteet ovat kuitenkin perusteltuja ja kokonaisuudessa huomioidaan hyvin sen, ettei opiskelijan opinnot katkea täysin, vaikka hän olisi perusopetuksen jälkeen hakeutunut itselleen sopimattomaan koulutukseen tai koulutusmuotoon. On kuitenkin korostettava, että nivelvaiheen koulutuskokonaisuus on mahdollista ja perustelua toteuttaa ilman oppivelvollisuusiän laajentamista.

Kaikkien osapuolten kannalta tätä uudistusta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti ja alueellisesti ennen toimeenpanoa. Tarvitaan arvio siitä, onko eri alueilla tosiasiallinen ja yhdenvertainen mahdollisuus hakeutua koulutukseen. Lisäksi oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia tulee arvioida perusteellisesti koko koulutusjärjestelmän, kuntien talouden, oppilaiden ja perheiden, perusopetuksen toiminnan sekä perusopetuksen henkilöstön kannalta.

Uudistuksen toteuttaminen velvoittavana tässä kuntien taloudellisessa tilanteessa ei ole perusteltua, kun huomioidaan aiempien haasteiden lisäksi koronakriisin aiheuttama tarve tasapainottaa kuntataloutta. Jos oppivelvollisuuden laajentamiseen osoitettava lisärahoitus ei ole riittävä, joutuu kunta mahdollisesti kattamaan kustannuksia olemassa olevalla rahoituksella, jolloin muusta toiminnasta joudutaan karsimaan. Kulut tulee korvata kunnille täysimääräisinä, vaikka erillisillä hakemuksilla tehtävänä rahoituksena alueellinen tasa-arvo huomioiden.

Parkanon kaupunki toteaa, että lakiesityksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia. On kuitenkin niin, että samaan lopputulokseen päästään ilman oppivelvollisuusiän laajentamista. Julkisen sektorin taloudellinen tilanne ja kantokyky eivät mahdollista uudistuksen toteuttamista nyt esitetyssä muodossa.

Oheisaineistona Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje 30.4.2020 VN/1985/2020, Lausuntopyyntöluonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valmistelija: sivistysjohtaja Jenni Alppi

Ehdotus: Parkanon kaupungin sivistyslautakunta toteaa, että lakiesityksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, mutta samaan lopputulokseen päästään ilman oppivelvollisuusiän laajentamista. Julkisen sektorin taloudellinen tilanne ja kantokyky eivät mahdollista uudistuksen toteuttamista nyt esitetyssä muodossa.

Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.

Yleisessä tietoverkossa 11.6.2020 julkaistusta tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

11.6.2020, Sari Niemi
pöytäkirjanpitäjä

PARKANON KAUPUNKI

MUUTOKSENHAKUKIELTO
Oikaisuvaatimus / kunnallisvalitusLiitetään
otteeseen /
päätökseen

Muutoksen- hakukielto ja sen peruste	☒	Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, Kuntalain (410/2015) 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta
	☐	Muu peruste:

